

- 1 תלמוד בבלי מסכת בבבא קמא דף כו עמוד א
- 2 מתני'. אדם מועד לעולם, בין שוגג בין מזיד, בין ער בין ישן. סימא את עין חברו, ושיבר את הכלים - משלם נזק
3 שלם.
- 4 גמ'. קתני סימא את עין חברו דומיא דשיבר את הכלים, מה התם - נזק אין, ארבעה דברים לא, אף סימא את עין
5 חברו - נזק אין, ארבעה דברים לא.
- 6 תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב
- 7 מנא הני מילי? אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא: פצע תחת פצע, לחייבו על השוגג כמזיד, ועל האונס
8 כרצון. האי מבעי ליה: ליתן צער במקום נזק! א"כ, לכתוב קרא פצע בפצע, מאי תחת פצע? ש"מ תרתי. אמר רבה:
9 היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה, ועמד ונפלה, לענין נזקין - חייב, לענין ארבעה דברים - פטור, לענין שבת
10 - מלאכת מחשבת אסרה תורה, לענין גלות - פטור, לענין עבד - פלוגתא דרשב"ג ורבנן,
- 11 תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כז עמוד א
- 12 /מתני'. המניח את הכד ברה"ר, ובא אחר ונתקל בה ושברה - פטור, ואם הוזק בה - בעל החבית חייב בנזקו.
- 13 תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב
- 14 ובא אחר ונתקל בה ושברה - פטור. אמאי פטור? איבעי ליה לעיוני ומיזל! אמרי דבי רב משמיה דרב: בממלא
15 רה"ר כולה חביות; שמואל אמר: באפילה שנו; רבי יוחנן אמר: בקרן זוית. אמר רב פפא: לא דיקא מתניתין אלא או
16 כשמואל או כרבי יוחנן, דאי כרב, מאי אריא נתקל? אפילו שבר נמי! אמר רב זביד משמיה דרבא: הוא הדין דאפי'
17 שבר, והאי דקתני נתקל? אידי דבעי למתני סיפא: ואם הוזק בה - בעל חבית חייב בנזקו, דדוקא נתקל, אבל שבר
18 לא, מאי טעמא? הוא דאזיק אנפשיה, קתני רישא נתקל. אמר ליה ר' אבא לרב אשי, הכי אמרי במערבא משמיה
19 דר' עולא: לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל, בפומבדיתא - וחייב
20 רבא.
- 21 תוספות מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב
- 22 ושמואל אמר באפילה שנו - והא דפליגי לקמן (דף כט.) אי נתקל פושע הוא או לא כגון שנתקל מעצמו ולא נתקל
23 בשום דבר אבל הכא שנתקל מחמת מכשול ולא איבעי ליה לעיוני אנוס הוא ואף על גב דלעיל (דף כו:) מרבינן אנוס
24 כרצון באדם המזיק מפצע תחת פצע אנוס גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פוטר אותו שישן ראשון אם הזיק
25 לשני הבא אצלו לישן וכן בהגוזל בתרא (לקמן דף קיב.) גבי הניח להם אביהם פרה שאולה כסבורים של אביהם
26 היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול שכך נהגו אבל מה שהזיקו לא דאנוסין הן ובמתניתין נמי תנן היה בעל
27 חבית ראשון ובעל קורה אחרון דאם עמד בעל חבית ונשברה חבית בקורה פטור ונראה לדקדק דאדם המזיק
28 דמפטר באנוס (משום) שהוא כעין גניבה מדתניא בשלהי האומנים (ב"מ דף פב: ושם ד"ה וסבר) המעביר חבית
29 ממקום למקום ושברה רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם והשתא מדמחייב נושא שכר ופוטר
30 שומר חנם ולא מחייב מטעם אדם המזיק ש"מ דבאנוס דכעין גניבה אדם המזיק פטור ומדמה ר' יהודה נתקל
31 לגניבה אבל באנוס שהוא כעין אבידה שהיא קרובה לפשיעה יותר כדאמרין בהשואל (ב"מ דף צד:) דגניבה קרובה
32 לאנוס ואבידה קרובה לפשיעה נראה דאדם המזיק חייב דא"א לומר שלא יתחייב אלא בפשיעה וכן משמע לעיל
33 דמחייב בנפל מן הגג ברוח שאינו מצויה ואף על גב דברוח שאינו מצויה מפטר בה שומר חנם כדאמרין בסוף
34 ארבעה וחמשה (לקמן דף מה.) גבי ארבעה נכנסו תחת הבעלים כו' וחייבין לשלם דמי שור לבעלים חוץ משומר
35 חנם ומוקי לה כגון דנטריה שמירה פחותה דשומר חנם כלתה לו שמירתו והנך לא כלתה שמירתן ומיית מדר'

הרב מיכאל רוזנצווייג
מקורות ב"ק ג-ד: בענין אדם המזיק
Page 2 of 6 – YIJE 5779 – Set 6

- 1 יהודה דמועד סגי ליה בשמירה פחותה דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה ואין יכולה לעמוד בשאין מצויה
2 אלמא אף על גב דמפטר שומר חנם מחייב בה אדם המזיק והיינו טעמא משום דהוי כעין אבידה ונתקל הוי כעין
3 גניבה ופטור ביה אדם המזיק וכן מוכח בפרק הגוזל עצים (לקמן דף צט: ושם) גבי טבח אומן שקלקל דפריך למאן
4 דפטר (בשומר) חנם מברייתא דקתני נתן בהמה לטבח ונבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר אלמא ס"ד דמקשה
5 אפי' בחנם חייב כמו שומר שכר שחייב על האבידה ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר ולפיכך בשכר חייב בחנם
6 פטור דהוי כעין גניבה [עי' תוס' ב"מ פב: ד"ה וסבר וב"ב צג: ד"ה חייב].
- 7 תוספות מסכת בבא מציעא דף פב עמוד ב
- 8 וסבר רבי מאיר כו' - אבל דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא ואף על גב דחכמים דפטרי בנשברה כדו ולא סילקה הוו
9 ר' יהודה כדמוכח בהמניח (ב"ק דף כח: ושם ד"ה אמר) דסבר רבי יהודה נתקל לאו פושע הוא וכיון דלא הוי פושע
10 אף על גב דלא הוי אנוס גמור פטור בנשברה כדו ולא סילקה דלא חשיב בור אלא שנעשה בפשיעה אבל בשנעשה
11 באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מצויה פטור כדקתני בסיפא דברייתא דנשברה כדו ומודה רבי מאיר
12 לחכמים במעלה קנקנין על הגג לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור וא"ת כי נמי סבר רבי מאיר
13 דנתקל לאו פושע הוא אלא אנוס אמאי פטור והא אדם המזיק מרבינן (ב"ק דף כו:): מפצע תחת פצע לחייב על אונס
14 כרצון וי"ל דלאו בכל אונס חייב אדם המזיק אלא באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מצויה דאמרין סוף
15 פרק שני דב"ק (דף כז.) דנפל ברוח שאינה מצויה מן הגג חייב נזק ורוח שאינה מצויה הוי כעין אבידה כדאמרין
16 סוף פרק ד' וה' (שם ד' מה.) וכולן חייבים להחזיר דמי השור לבעליו חוץ מש"ח ומוקי לה התם דנטריה שמירה
17 פחותה ולא נטריה שמירה מעולה ש"ח כלתה שמירתו כו' ושמירה פחותה היינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה
18 ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה כדמשמע בריש הכונס (שם דף נה:): והוי כעין גניבה ואבידה דש"ח פטור
19 וש"ש חייב אבל באונס גמור פטור אדם המזיק כדמשמע בירושלמי דאם היה ישן ובא חברו וישן אצלו והזיקו זה
20 את זה הראשון פטור והשני חייב ובהגוזל בתרא (שם דף קיב.) טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול דכיון שלא
21 היה להם לידע שהיא שאולה אין משלמים מה שהזיקו אלא מה שנהנו וברישי המניח (שם דף כז: ושם ד"ה
22 ושמואל) לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ושאר שינויי דהתם דפטור ליה לפי שלא היה לו לידע וכן
23 במתניתין דהתם (דף לב.) היה בעל חבית ראשון כו' ואם עמד בעל חבית פטור בעל קורה והרבה כיוצא באלו וא"ת
24 ורבי יהודה דאמר נתקל לאו אנוס הוא ומחייב שומר שכר אמאי פטור מעביר בחנם והלא הוא אדם המזיק וי"ל
25 דנתקל הוי לרבי יהודה כעין גניבה דהוי קרוב לאונס ולכך פטור אדם המזיק ולא מחייב אדם המזיק אלא בדבר
26 שהוא כעין אבידה דהוי קרוב לפשיעה כדאמר בהשואל (לקמן דף צד:): דאבידה קרובה לפשיעה וגניבה קרובה
27 לאונס ורוח שאינה מצויה חשובה כעין אבידה ולהכי חייב בה אדם המזיק וכן משמע בהגוזל קמא (ב"ק דף צט:
28 ושם ד"ה אימא) דפריך למאן דפטור טבח אומן שקלקל היכא דעביד בחנם מברייתא דקתני בהמה לטבח וניבלה
29 חייב מפני שהוא כנושא שכר השתא מה היה סברתו של מקשה שהוא כנושא שכר אף על פי שעושה בחנם אי
30 סבר דחשיב פושע אמאי תולה אותו בנושא שכר היה לו לומר מפני שהוא פושע ואי סבר שדומה לגניבה ואבידה
31 אעפ"כ חייב כדן אדם המזיק אם כן מה מתרץ אימא מפני שהוא נושא שכר ואי דומה לגניבה ואבידה בלא שכר
32 נמי ליחייב כדן אדם המזיק ואי המתרץ מדמה לה לאונס גמור א"כ נושא שכר נמי ליפטר אלא ודאי אדם המזיק
33 חייב בכעין אבידה ופטור בכעין גניבה והוה מדמי ליה המקשה קלקול שחיטה דאומן לכעין אבידה ומשני אימא
34 מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור דהוי כעין גניבה.
- 35 חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף פב עמוד ב
- 36 ומצאתי בתוס' בב"ק (כ"ז ב') שמפרשים אותה משום אדם המזיק, וא"כ למה פטרוהו לדברי האומר אנוס הוא והלא
37 אדם מועד לעולם בין באונס בין ברצון, והם השיבו שאינו חייב באונסין גדולים וסמכו אותה מן הירו' שאמרו בישן
38 ובא חברו וישן אצלו הוא המועד, ואי אפשר להעמידה דהתם משום דשני פשע בעצמו, וכן מה שאמרו באם היה
39 בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון וכולה מתני', וכן מה שאמרו לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים, כלם
40 כשהם אדם המזיק משום פשיעה דניזק פטור בהם, או שהם בור וכגון שהלה נתקל בו, ואין להאריך כאן, ועוד

- 1 הביאו טבח אומן שקלקל דפטור בחנם ואמאי אדם מזיק הוא, וכי נמי סבירא לן אנוס הוא ליחייב, וזה ודאי קשה
2 עליהם דכיון דמיחייב בשכר אלמא כעין גנבה ואבדה הוא ולא אנוס גדול ולא אנוס קטן הוא ופטורו בחנם, אלא
3 שאין באומן הטועה במלאכתו משום מזיק, וסוף דבר כיון שהזכירו חכמים באנוס נזקין אבן מונחת בחיקו ולא הכיר
4 בה מעולם (ב"ק כ"ו ב'), ונפל מן הגג ברוח שאינה מצויה (שם כ"ז א') הרי הזכירו סוף האונסין כלם, דרוח שאינה
5 מצויה אפילו כאותה של אליהו במשמע, דרוח מצויה הזכירו לענין ש"ח אבל רוח שאינה מצויה לא הזכרה בתלמוד
6 אלא לענין אנוס דהוא מן האונסין הגדולים שבעולם, ואין כאן מקום להאריך בזה יותר מדאי.
- 7 נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף יא עמוד ב
- 8 לענין נזקין חייב. דהא אתרבי אנוס כרצון כדפירשנו לעיל דלאו אנוס גמור הוא דאע"ג דלא הכיר בה מעולם מ"מ כי
9 קא קאי איבעי ליה למיחש שמא [איזה] דבר הניח בחיקו ושכחו ושמא יפול
- 10 נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף יא עמוד א
- 11 אבל נזק נפקא לן מריבויא לחייב אפילו באנוס ובשוגג דאי במזיד הא כתיב עין תחת עין לחייב בנזק אייתר תחת
12 בפצע תחת פצע לרבו"י דאפילו באנוס ובשוגג חייב בנזק דגבי נזק כתיב ומיהו באנוס דאמרן דחייב בנזק היינו
13 שאינו אנוס גמור [ממש] כגון היתה לו אבן בחיקו אף על פי שלא הכירה מעולם משום דאיבעי ליה למיחש שמא
14 הניח איזה דבר בחיקו ושכחו אבל אנוס גמור כגון הא דירושלמי שבא חבירו [וישן] אצלו פטור כדאמרן דרחמנא
15 פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר נמצא דלענין ארבעה דברים לא מיחייב אלא כשהוא פושע גמור בתחלה
16 ובסוף ומפרש בגמרא מה התם נזק אין ארבעה דברים לא [דלא] שייכי בכלים:
- 17 רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק א הלכה יא
- 18 אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן בין שכור אם חבל בחבירו או הזיק ממון חבירו משלם מן
19 היפה שבנכסיו. במה דברים אמורים שהישן חייב לשלם בשנים שישנו כאחד ונתהפך אחד מהן והזיק את חבירו או
20 קרע בגדו אבל אם היה אחד ישן ובא אחר ושכב בצדו זה שבא באחרונה הוא המועד ואם הזיקו הישן פטור, וכן אם
21 הניח כלי בצד הישן ושברו הישן, פטור שזה שהניחו הוא המועד שפשע.
- 22 הלכה יב
- 23 מי שנפל מן הגג ברוח מצויה והזיק חייב בארבעה דברים ופטור מן הבושת, נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק
24 בלבד ופטור מארבעה דברים, ואם נתהפך חייב בכל אף בבושת, שכל המתכוין להזיק אף על פי שלא נתכוון לבייש
25 חייב בבושת.
- 26 רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק א הלכה טז
- 27 המזיק את חבירו בכוונה בכל מקום חייב בחמשה דברים, ואפילו נכנס לרשות חבירו שלא ברשות והזיקו בעל
28 הבית חייב, שאע"פ שיש לו רשות להוציא אין לו רשות להזיקו, אבל אם הוזק זה שנכנס בבעל הבית הרי בעל
29 הבית פטור, ואם הוזק בו בעל הבית חייב מפני שנכנס שלא ברשות, היו שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות
30 והוזקו זה בזה שניהם פטורין.
- 31 מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק א הלכה יב
- 32 [יב] מי שנפל מן הגג ברוח מצויה. דע ששלשה חלקים הם. כל זמן שיש בדבר פשיעה גמורה וזה רוח מצויה אבל
33 הוא שלא בכוונה חייב בארבעה דברים ופטור מן הבושת. לא היה שם פשיעה וג"כ לא נעשה באנוס גמור חייב על
34 הנזק ופטור מן השאר וזה רוח שאינה מצויה. באנוס גמור כתבו המפרשים ז"ל שהוא פטור וכן יתבאר לפנינו בבבא

- 1 דהמזיק את חברו. ודיני הרב ז"ל בזאת הבבא מימרא כלשונה שם בסוף כיצד הרגל (דף כ"ז). ומה שכתב ואם
2 נתהפך. פירש"י לאחר שהתחיל ליפול שנתכוון ליפול על האדם להזיקו להנאתו חייב על הבושת ואף על פי שלא
3 נתכוון משום בושת:
- 4 מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק א
- 5 הלכה טז
- 6 [טז] המזיק את חברו בכוונה ואפילו נכנס לרשות חברו וכו'. מימרא מפורשת פרק שור שנגח את הפרה (דף מ"ח)
7 ובהלכות:
- 8 אבל אם הוזק זה הנכנס וכו'. גם זה שם ופירשו בגמרא אמר רבא נכנס לחצר בעה"ב שלא ברשות והזיק [את
9 בעה"ב או בעה"ב הוזק בו חייב הזיקו] בעל הבית פטור אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה
10 ידע ביה (אפילו) הזיקו בעל הבית חייב וכו' ואזדו לטעמיהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא שניהם ברשות או שניהם
11 שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין הוזקו [זה בזה] פטורין טעמא דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות אבל
12 אחד ברשות ואחד שלא ברשות שברשות פטור שלא ברשות חייב. ורש"י ז"ל פירש הזיקו בידיים זה את זה ואפילו
13 שלא במתכוין חייבין דבניזקין לא שני לן בין מתכוין לשאין מתכוין והא דתנן בהמניח את הכד שנים שהיו מהלכין
14 ברה"ר והזיקו זה את זה פטורין ההוא הזיקו הוזקו הוא ולא דק בלישניה ע"כ. ומה שאמרו ברשות פטור אמרו בין
15 היזקא דבידיים בין בהיזקא דממילא בלא ידע ליה ובמקום ידע ליה כתב רבינו ז"ל בכוונה. ועוד יתבאר פרק ו' וממה
16 שאמרו הוזק זה וזה פטורין דקדקו שאונסין גמורין פטור בהם אף בניזקין כמו שכתבתי למעלה:
- 17 שניהם ברשות וכו' כבר נתפרש בסמוך.
- 18 לחם משנה הלכות חובל ומזיק פרק א
- 19 הלכה יב
- 20 [יב] נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק בלבד וכו'. מימרא דרבא ס"פ כיצד הרגל. והתימה על הטור ז"ל שכתב
21 בריש הל' נזיקין סי' שע"ח כשם שאסור לגנוב ולגזול ממון חברו כך אסור להזיק ממון שלו וכו' ובלבד שלא יהא
22 אנוס כגון אם נפל ברוח שאינה מצויה וכו' משמע מהתם דאפילו נזק אינו חייב דכיון דאיירי הטור ז"ל בהזיק ממון
23 חברו לא איירי אלא בנזק לבד דהתם לא שייך ארבעה דברים ואעפ"כ כתב שבנפל ברוח שאינה מצויה פטור א"כ
24 הוה הפך דברי רבא האמורים בגמרא ועוד דבסי' תכ"א כתב הטור ז"ל נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בארבעה
25 דברים וכו' ואם נפל ברוח שאינו מצויה אינו חייב אלא בנזק והם דברי רבא וא"כ נמצאו דבריו דריש הל' נזיקין
26 סותרים דברי הגמ' ודברי עצמו. ונ"ל לתרץ כי להטור ז"ל הוקשה לו דרוח שאינה מצויה דמי לאונסים גדולים וכיון
27 שאפי' בנזק פטור אונס גדול א"כ היה לו לפטור ברוח שאינה מצויה דלית ליה תירוצא דתירץ הרשב"א ז"ל כדכתב
28 הרב ב"י ז"ל סימן שע"ח דאית ליה דרוח שאינה מצויה לא הוה אונס גדול ומכח קושיא זו אית ליה להטור ז"ל דמ"ש
29 בגמ' נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק היינו כשעלה לגג והיה יכול ליפול ברוח מצויה וכיון דפשע בעלייתו דהיה
30 יכול ליפול ברוח מצויה אף על פי שלא נפל אלא ברוח שאינה מצויה חייב בנזק אבל כשמתחלה לא היה יכול ליפול
31 אלא ברוח שאינה מצויה הוה אונס גמור ואפילו מנזק פטור ולכך בסי' תכ"א שינה הטור ז"ל סדר הגמרא וכתב
32 תחלה נפל ברוח מצויה וכו' ונתן טעם דלא היה לו לעלות לגג וכו' ואח"כ כתב נפל ברוח שאינה מצויה כלומר כיון
33 שפשע דעלה במקום שיכול ליפול ברוח מצויה אף על פי שלא נפל אלא ברוח שאינה מצויה נזק מיהא חייב ואף על
34 פי שסתם הדברים בריש הלכות נזקין וכתב דנפל ברוח שאינה מצויה פטור אפשר סמך על מ"ש בסי' תכ"א דהיינו
35 דוקא כשעלה במקום שלא היה יכול ליפול מתחלה ברוח מצויה וכדכתבנא:

- 1 רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה א
- 2 המזיק ממון חברו חייב לשלם נזק שלם, בין שהיה שוגג בין שהיה אנוס הרי הוא כמזיד, כיצד, נפל מן הגג ושבר
3 את הכלים או שנתקל כשהוא מהלך ונפל על הכלי ושברו חייב נזק שלם, שנ' ומכה בהמה ישלמנה ולא חלק הכתוב
4 בין שוגג למזיד .
- 5 הלכה ב
- 6 ואחד ההורג בהמתו של חברו או השובר כליו או קורע בגדיו או קוצץ נטיעותיו הכל דין אחד הוא .
- 7 הלכה ג
- 8 במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות המזיק אינו חייב לשלם אלא אם הזיק בזדון אבל בשגגה או באונס
9 פטור, וכן אם היו שניהן ברשות או שניהן שלא ברשות והזיק אחד מהן ממון חברו שלא בכוונה פטור. +/השגת
10 הראב"ד/ וכן אם היו שניהן ברשות או שניהם שלא ברשות והזיק אחד מהן ממון חברו שלא בכוונה פטור. א"א דין
11 זה אינו מחוור דאפילו שניהם ברשות או שלא ברשות ולא הוה ידע ביה אם הזיקו חייבין אבל הוזקו זה בזה
12 פטורין +.
- 13 הלכה ד
- 14 היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו ונפלה והזיקה, אם לא היתה מהודקת וחזקה חייב ואם היתה חזקה
15 ומהודקת ונשמטה או שהתליעה הרי זה פטור שזו מכה בידי שמים היא, וכן כל כיוצא בזה, וכל אלו הדברים
16 ברשות הניזק אבל ברשות המזיק פטור עד שיתכוין להזיק כמו שביארנו. +/השגת הראב"ד/ ואם היתה חזקה
17 ומהודקת ונשמטה או שהתליעה ה"ז פטור שזו מכה בידי שמים היא. א"א תמה אני מאי שנא אונס זה מרוח
18 שאינה מצויה ומן הישן ובגמרא משמע דלא איתלע אונס דאי איתלע לאו אונס +.
- 19 הלכה ה
- 20 הרי שמילא חצר חברו כדי יין ושמן אפילו הכניסם ברשות הואיל ולא קיבל עליו בעל החצר לשמור הרי זה נכנס
21 ויוצא כדרכו וכל שישתבר מן הכדים בכניסתו וביציאתו הרי הוא פטור עליהן, ואם שברן בכוונה אפילו הכניסם בעל
22 הכדים שלא ברשות הרי זה חייב לשלם, וכן כל כיוצא בזה. +/השגת הראב"ד/ וכל שישתבר מן הכדים בכניסתו
23 וביציאתו הרי הוא פטור עליהן. א"א אפשר לדין זה כשלא נתן לו רשות למלאות אבל נתן לו רשות למלאות חייב. +
- 24 רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה י
- 25 אחד המזיק בידו, או שזרק אבן או ירה חץ והזיק בו, או שפטר מים על חברו או על הכלים והזיק, או שרק או נע
26 והזיק בכיחו וניעו בעת שהלכו מכחו, הרי זה כמזיק בידו והם תולדות של אדם, אבל אם נח הרוק והכיח על הארץ
27 ואחר כך נתקל בהן אדם הרי זה חייב משום בורו, שכל תקלה תולדת בור היא כמו שביארנו.
- 28 מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה א
- 29 [א] המזיק ממון חברו וכו'. משנה בפרק כיצד הרגל (דף כ"ו) וכבר כתבתי פ' ראשון דאונס גמור שכתבו ז"ל שהוא
30 פטור והרב לא חילק:
- 31 כיצד נפל מן הגג ושבר וכו'. מימרא שם בכיצד הרגל (דף כ"ו):

הרב מיכאל רוזנצווייג
מקורות ב"ק ג-ד: בענין אדם המזיק
Page 6 of 6 – YIJE 5779 – Set 6

בס"ד

- 1 או שנתקל וכו'. מפורש בהמניח את הכד וכבר נתבאר דין הנתקל פרק י"ג מהלכות נזקי ממון דלפעמים שהנתקל
- 2 פטור וכבר כתבתיו בו :
- 3 הלכה ג
- 4 [ג] בד"א ברשות הניזק וכו'. ממה שכתב הרב וכן אם היו שניהם ברשות נראה שדעת הרב לפטור המזיק ברשותו
- 5 אף על פי שהניזק הכניס כליו שם מדעתו ודעת הרב בסוגיא שהבאתי פרק ראשון כך הוא שהוא מפרש דלא הוה
- 6 ידע ביה שלא היה מתכוין להזיקו והוא ידע ביה שהיה מתכוין להזיקו והזיקו זה את זה פי' הרב בכוונה ואז הן
- 7 חייבין והוזקו זה בזה שלא בכוונה ואז פטורין זה דעת הרב ומשם הוציא דינין אלו ודעת הר"א ז"ל כדעת רש"י ז"ל
- 8 כתבתיו למעלה:
- 9 כסף משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו
- 10 הלכה א
- 11 [א] המזיק ממון חבירו חייב וכו'. כתב ה"ה והרב לא חילק ויש לתמוה על ה"ה שהרי מדין היה עולה בסולם
- 12 ונשמטה שליבה מתחתיו שכתב רבינו בסמוך משמע בהדיא שהוא פטור באונסים גמורים וכ"כ שם ה"ה עצמו
- 13 לדעת רבינו:
- 14 לחם משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה ג
- 15 [ג] והזיק אחד מהם שלא בכוונה כו'. בהשגות א"א דין זה אינו מחוור וכו'. כוונתו לפרש ידע ביה האמור בגמרא
- 16 כפירוש רש"י ז"ל דהוי ידיעה ממש ופליג על רבינו ז"ל בתרתי חדא במאי דקאמר דשניהם ברשות אף על גב דידעו
- 17 זה בזה כיון דהיה שלא בכוונה פטור הוא סובר דכיון דידעו זה בזה חייבים דמאי דאמרו בגמרא דבעל הבית
- 18 שהזיק לנכנס פטור היינו משום דלא ידע ביה בנכנס אבל אם ידע בנכנס אף על גב דהזיקו שלא בכוונה חייב וא"כ
- 19 ה"ה היכא דשניהם ברשות והיכא דשניהם שלא ברשות סובר רבינו ז"ל דאפילו ידעו זה בזה כיון שלא הזיקו בכוונה
- 20 פטורים ומאי דאיתמר בגמ' דהיכא דהזיק הנכנס לבעה"ב אף על גב דלא ידע ביה דהיינו שלא היה בכוונה חייב
- 21 היינו מפני שבעל הבית היה ברשות והוא שלא ברשות וכיון שבא ברשותו ראוי שישלם לו אפילו שהזיק לו שלא
- 22 בכוונה אבל כששניהם ברשות או שניהם שלא ברשות אז בעינן שיזיק בכוונה כדי שיתחייב. זה דעת רבינו ז"ל אבל
- 23 לדעת הר"א ז"ל דכי היכי דנזק הנכנס לחצר בעה"ב בעה"ב הוא חייב אף על גב דלא ידע ביה דהיינו שלא ידע ביה
- 24 כלל לפי פירוש הר"א ז"ל כדכתיבנא הכי נמי היכא דהוו שניהם שלא ברשות והזיקו זה לזה אפילו דלא ידעו זה
- 25 מזה כלל חייבים וזהו שכתב בהשגות או שלא ברשות ולא ידע ביה כלומר דאע"ג דהכא דשניהם ברשות בעינן ידע
- 26 ביה היכא דשניהם שלא ברשות לא בעינן ידיעה כלל לחייבם: